

Professor John Hattie (Leren Zichtbaar Maken):

'Een goede leraar evalueert zichzelf continu'



Professor John Hattie

Het is dat John Hattie niet meer zo piepjong is en absoluut geen sterallures heeft, anders zou je bijna denken dat hij een popster is. Tijdens een wekenlange tournee door Europa deed hij in november ook ons land aan. Voor de derde keer haalden partners Bazalt, HCO, RPCZ en OnderwijsAdvies Hattie naar Nederland voor een meerdaags, drukbezocht congres. Zijn ideeën over 'leren zichtbaar maken' – visible learning – vinden op steeds meer plekken bijval.

Geef je op een bepaalde manier les omdat je *denkt* (of *voelt*) dat het zo moet? Of omdat je *weet* dat dit het beste werkt voor jouw leerlingen? John Hattie houdt niet van aannames. Hij houdt van wetenschappelijk bewijs en van een evidencebased aanpak. En hij gaat bepaald niet over één nacht ijs (zie kader 'Professor John Hattie').

Hij begint met goed nieuws over de impact van leraren op het leren van leerlingen. 'Er zijn maar weinig interventies die een negatief effect hebben op leren. Anders gezegd: vrijwel elke interventie in het lesgeven heeft een positief effect op het leren. Meer dan 95%. Goed nieuws, toch? Maar het probleem is: dat is niet goed genoeg. Ga zelf maar na. Ook jij hebt waarschijnlijk leraren gehad die maar weinig hebben bijgedragen aan jouw vorming.'

Verskil maken

Volgens Hattie moet het effect van de interventies omhoog. Leraren moeten meer – en aantoonbaar – het verschil maken in de ontwikkeling van de kinderen die aan hen zijn toevertrouwd. Hattie werkt met een schaal waarbij de meeste interventies liggen tussen de -1 en +2 en waarbij de gemiddelde score van een interventie 0,4 is. 'Niet helemaal toevallig is dat ook de gemiddelde groei van een leerling per leerjaar. Dat betekent dat als een kind in een schooljaar meer vooruitgang boekt dan 0,4 – de gemiddelde progressie van één leerjaar – de leraar en de school het goed gedaan hebben.' Dat is zeker niet vanzelfsprekend, weet Hattie uit eigen ervaring. 'Wij werken onder meer in heel arme regio's in het noorden van Australië. Sommige scholen boekten daar in een schooljaar twee maanden vooruitgang. Veel te weinig dus. Nu, met behulp van 'leren zichtbaar maken', boeken kinderen daar in één jaar tijd progressie voor twee schooljaren... Maar het slechte nieuws is: om hun achterstand in te lopen, moeten ze eigenlijk in één jaar vier jaar vooruitgang boeken. Dat leidde tot kritiek; het ging niet snel genoeg. Maar twee jaar is wel veel meer dan de twee maanden vooruitgang per leerjaar die ze voorheen boekten.'

Zelfevaluatie

Een goede leraar is in staat zichzelf te beoordelen en te evalueren, zegt Hattie. 'Als je voor de klas staat, moet je weten en zichtbaar kunnen maken wat de impact van jouw handelen op het leren is. De kinderen profiteren daarvan. Maar het komt heel vaak voor dat leraren denken: mijn taak is het om mijn leerlingen door deze stof heen te loodsen en ervoor te zorgen dat ze hun tentamens halen. Ze denken dat het *kind* het probleem is en classificeren de kinderen: *dit* kind leert langzaam en *dat* kind leert snel.

Nee! De leraar moet bij *zichzelf* beginnen en zich afvragen: ben ik een goede leraar? Kan ik ervoor zorgen dat mijn leerlingen krijgen wat ze nodig hebben om de volgende stap in het leren te maken? Hoe maak ik het voor dit kind niet te moeilijk en niet te saai? Hoe kom ik met dit kind van hier naar waar we willen zijn? Een goede leraar vraagt zich continu af: welke impact heb ik op jou?'

Tekst en fotografie:
Martin van Rooij

Goede voorbeelden in eigen land

Zijn er landen waar we een voorbeeld aan zouden moeten nemen en waarvan het succes te kopiëren valt? Hattie: 'Politici stellen die vraag ook vaak. Ik zeg: niet doen. Natuurlijk, er valt best iets goeds te halen uit de manier waarop in Helsinki of Singapore les wordt gegeven. Maar kopiëren werkt niet. Binnen jullie systeem heb je zwakke, maar ook fantastische scholen. Net als zwakke leraren en fantastische leraren binnen elke school. Het systeem hoeft dus niet om. Leer van die goede scholen en leraren. Kijk hoe zij het aanpakken en leer van elkaar hoe we op het leren van kinderen de impact kunnen hebben die we beogen.'

Kunnen we het leraren gemakkelijker maken? Is er bijvoorbeeld een interventie die altijd resultaat oplevert, succes verzekerd? 'Lastige vraag', antwoordt Hattie, 'omdat eigenlijk iedere interventie effect heeft. Het gaat niet zozeer om de interventie als wel om hoe de leraar erover denkt. Didactische aanpakken als bijvoorbeeld directe instructie en het inzetten van feedback scores ver boven de 0,4. Maar als ze verkeerd worden toegepast, hebben ze weinig effect. Waar het vooral om gaat, is dat de leraar weet welke impact hij nastreeft en hoe hij die zichtbaar kan maken.'

Weinig waardering voor leraar

Ondanks zijn jarenlange ervaring in het vak verbaast Hattie zich nog altijd over de manier waarop scholen zichzelf aanprijzen. 'Ze hebben het altijd over hun mooie gebouw, hun geweldige sportvoorzieningen, de aandacht voor cultuur. Geen van alle zaken die maken dat het effect op leren meer dan 0,4 is. Goede leraren doen dat wél. Maar je hoort nooit eens een school zeggen: wij hebben uitstekende leraren. Er is heel weinig waardering voor expertise. Misschien komt dat omdat je in het onderwijs – in tegenstelling tot in het bedrijfsleven – niet zo gemakkelijk afscheid kunt nemen van iemand die niet voldoet. Je kunt zo iemand niet zomaar ontslaan.'

Een voortreffelijke leraar

Een voortreffelijke leraar voldoet volgens Hattie aan de volgende kenmerken: hij wil impact hebben en weet ook hoe hij die impact zichtbaar kan maken. Vanuit zijn gedrevenheid weet hij leerlingen enthousiast te maken en hij ziet iets in jou wat jijzelf (nog) niet ziet. 'Waarschijnlijk heeft iedereen die in het onderwijs werkt een of meer voortreffelijke leraren gehad. Het zijn mensen van wie we ons de namen decennia later nog herinneren; zij maakten ons enthousiast voor het vak. Zelf had ik ook zo iemand. Meneer Tomlinson. Een voortreffelijke wiskundeleraar. In tegenstelling tot veel van zijn collega's was hij ervan overtuigd dat iedereen wiskunde kon leren. Wij, zijn leerlingen, moesten daar om lachen. Maar hij had gelijk. Hij was trouwens geen doorsneeleraar. Hij nam ons echt onder handen. Meedogenloos en heel gedisciplineerd. Maar hij gaf niet op. Hij geloofde in zijn leerlingen en ging net zolang door tot je het in de vingers had.'

'Een goede leraar is in staat zichzelf te beoordelen en te evalueren, zegt Hattie. 'Als je voor de klas staat, moet je weten en zichtbaar kunnen maken wat de impact van jouw handelen op het leren is.'

NOT 2017
Seminars en stand 08.E010
di. 24/1: Prof. John Hatties tips voor feedback aan je leerlingen die wél werkt

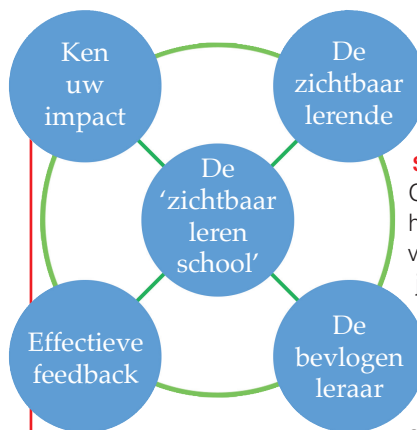


Professor John Hattie

Onderwijswetenschapper professor John Hattie is afkomstig uit Nieuw-Zeeland en woonachtig in Melbourne (Australië), waar hij verbonden is aan het Melbourne Education Research Institute van de Universiteit van Melbourne. Hij is onder meer adviseur voor het ministerie van Onderwijs van Nieuw-Zeeland, Australië en de Verenigde Staten en schreef (mee aan) een kleine twintig boeken en meer dan vijfhonderd artikelen. Hattie deed meer dan 1.400 meta-analyses van 80.000 onderwijsonderzoeken, waarbij wereldwijd van 250.000 miljoen leerlingen gegevens werden verzameld en geanalyseerd. Dit is veruit het uitgebreidste, op empirisch bewijs gerichte onderzoek naar hoe je leren en onderwijs kunt verbeteren.

Maar er is een andere oplossing. Ik geef je een voorbeeld. We zijn laatst aan de slag gegaan met een leraar die heel slecht les gaf. Dat wist de school – en zijzelf trouwens ook. We zijn bij haar in de klas gaan kijken. Wat bleek? Ze praatte aan een stuk door. Als enige – en de kinderen moesten stil zijn. In iedere les zei ze 85 keer: sst! Niemand had haar daar op gewezen. Niemand had haar gezegd hoe dat overkwam op haar leerlingen. De les erop praatte ze de helft van de tijd. In die andere helft waren de kinderen aan het werk.'

Het zichtbaar maken van de impact van de leraren levert transparantie op. 'Iedereen ziet hoe hijzelf scoort en hoe zijn collega's het doen. Die transparantie is misschien hard, maar ik verbind er geen waardeoordeel aan. Ik zeg sec tegen het hoofd van de school: 'Dit zijn de gegevens. Los het op.' Want geloof me: het is echt op te lossen. Als de impact op leren zichtbaar is, stimuleert dat leraren om zich te verbeteren. De reden waarom mensen in het onderwijs willen werken, is dat ze een positieve impact op kinderen willen hebben.'



Leren zichtbaar maken op jouw school?

Op basis van de onderzoeken heeft Hattie het Visible Learning Plus-programma ontwikkeld. Het zijn vijf werkgebieden waarmee je als school aan de slag kunt. Het start met de vraag: welke impact wil je met jouw onderwijs als school realiseren? En: hoe ziet dat eruit? Het is belangrijk om deze vragen als leraren met elkaar goed door te spreken. Vaak blijkt dat iedere collega een

eigen invulling heeft, terwijl je denkt het over hetzelfde te hebben. Hoe ziet de impact van jullie onderwijs eruit in gedrag van leerlingen? Die vraag moet op tafel liggen.

Een tweede aspect van 'Leren zichtbaar maken' is duidelijk maken hoe succes eruitziet voor jouw leerlingen. Wanneer hebben ze het 'goed' gedaan en hoe kunnen ze weten wat dan de volgende stap is? De ervaring leert dat het belangrijk is om er een leren-zichtbaar-maken-expert bij te betrekken. Zo borg je dat je echt tot de essentie komt van zichtbaar leren in jouw school.

Meer weten? Kijk op www.lerenzichtbaarmaken.nl.